Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen
og Tina Thode Hougaard (udg.):
18. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Århus 2020

Afsendere i dækning

– Sprogligt udtrykt afsenderansvar i danske trusler

Marie Herget Christensen
Københavns Universitet

Det er veletableret at vi kan handle med sproget (jf. Austin 1962; Searle 1965). Ligesom alle andre menneskelige handlinger kan også sproghandlinger være forbryderiske. Vi kan med nogle sproghandlinger, som for eksempel trusler, tale om sprogforbrydelser. Ganske som med andre forbrydelser er de strafbare, og gerningsmanden har derfor en motivation til at forsøge at skjule sin handling eller sit ansvar for den. Denne motivation for at dække ansvaret har betydning for hvordan gerningsmanden udtrykker sin sprogforbrydelse. En iboende del af en vellykket trussel er at gøre modtageren bange for noget der kommer til at ske. Det kræver at afsenderen faktisk implicit eller eksplicit tager (med)ansvar for at have i sinde at føre denne fremtidige skadeshandling ud i livet (Christensen & Bojsen-Møller 2018; Fraser 1998). En trussel kan simpelthen ikke virke som en trussel uden. For at være sikker på at truslen virker, det vil sige har skræmmeeffekt, kan han så at sige sprogligt stå ved at have i sinde at udføre den fremtidig skadeshandling som i det konstruerede eksempel (1).

(1) Jeg kommer og dræber dig.

I (1) er der sprogligt ingen tvivl om afsender står ved ansvaret for den fremtidige skadeshandling. Men på grund af strafansvaret for sprogforbrydelsen vil gerningsmanden ofte forsøge at dække sit ansvar. Derfor vil han i mange tilfælde forsøge at implicere sit ansvar snarere end at stå sprogligt ved det som i det konstruerede eksempel (2).

(2) Du skal dø.

I (2) er afsenderens ansvar for den fremtidige skadeshandling underforstået og ikke udtrykt med det resultat at truslen bliver mere implicit. Hvordan balanceres det skisma i sproglige trusler? Det er det som er omdrejningspunktet for denne artikel.

Artiklen har følgende struktur. Først introducerer jeg projektet "Truslers sprog og genre" som denne artikel er skrevet under. Derefter uddyber jeg vores forståelse og definition af trusler og diskuterer hvordan man sprogligt kan vedstå sig at ville skadesforvolde og dermed true. Derefter præsenterer jeg det trusselskorpus vi har opbygget, og som er datagrundlag for artiklen. Endelig præsenterer jeg og diskuterer en kvantitativ sprogbrugsanalyse af pronominelt afsenderansvar i danske trusler – det vil sige en optælling af hvor ofte truere utilsløret vedstår sig en fremtidig skadeshandling sprogligt ved hjælp af et førstepersonspronomen.

Projektet "Truslers sprog og genre", som er finansieret af Carlsberg, har de sidste tre år (siden 2018) undersøgt autentiske danske trusler (se også Christensen og Bojsen-Møller 2019). Projektet har to ben, et som undersøger trusler som genre, og et andet som beskriver dem sprogligt. Det betyder vi hele tiden har to forskellige blik på truslen. Et centralt aspekt for begge dele af projektet er indsamlingen og opbygningen af et korpus af autentiske skriftlige danske trusler. Det er vigtigt at pointere dels at projektet udelukkende beskæftiger sig med sproglige trusler, alle mulige andre former for trusler og truende adfærd er altså uden for vores skopus, dels at korpusset udelukkende udgøres af skriftligt formidlede trusler. Det betyder altså at der i denne undersøgelse ingen mundtlige trusler er medtaget. Det skyldes udelukkende mangel på pålidelige data. Den offentlige del af vores korpus er tilgængelig og søgbar for alle, og kan tilgås på: https://alf.hum.ku.dk/korp/.[1]

Det sproglige blik beskriver trusler blandt andet ved hjælp af kvalitative og kvantitative sprogbrugsanalyser. Blandt andet vil vi gerne beskrive trusler grammatisk og sproghandlingsteoretisk. Et afgørende og pågående arbejde for projektet er at uddybe forståelsen

[1] I skrivende stund foretager vi fortsat manuelle rettelser i korpusset, og det forventes at være færdigkurateret ved udgagen af 2021 (om corona vil).

af hvad en sproglig trussel er, og hvordan den kan udtrykkes sprogligt. Der er det særlige ved trusler at de er sprogforbrydelser og genremæssigt en forbudt eller illegitim genre (Bojsen-Møller et al. 2020). At de er forbrydelser, betyder at de lovgivningsmæssigt er strafbare ifølge straffelovens paragraf 266:

> § 266. Den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Når vi ser på straffeloven, bliver det tydeligt at vi må skelne mellem to handlinger i en trussel. Det er den fremtidige, hypotetiske handling der skal være strafbar og altså til skade for modtageren. Det er imidlertid ikke skadeshandlingen der udgør sproghandlingen trussel, men derimod den sproglige handling at true med at den vil ske. Truslen i sig selv er en sprogforbrydelse – uanset om den hypotetiske skadeshandling føres ud i livet eller ej (Toftegaard Nielsen et al. 2017). Men truslen får gyldighed af at gerningsmanden lykkes med at få modtageren til rent faktisk at tro på at gerningsmanden har til hensigt at udføre skadeshandlingen (Christensen 2019). Det er denne vellykkethedsbetingelse – at få offeret til at tro på at gerningsmanden har i sinde at udføre skadeshandlingen – som afsender kan opnå ved implicit eller eksplicit sprogligt at tage ansvar for den (Christensen & Bojsen-Møller 2019).

Sproglige trusler

Der er to ting at bemærke om den strafferetslige forståelse af trusler. Dels omhandler den enhver form for trussel uanset om den er overleveret sprogligt eller på anden vis. Dels medfører den at kun trusler med strafbare hypotetiske skadeshandlinger er kriminelle. I projektet beskæftiger vi os kun med sprogligt overleverede trusler. Det skyldes vores erkendelsesinteresse, men vi er helt på linje med den strafferetslige forståelse af at trusler kan overleveres på andre måder også. Til gengæld er vores forståelse af trusler bredere end den strafferetlige i den forstand at vi mener at en sproghandling godt kan

tælle som en trussel også hvis den hypotetiske skadeshandling ikke er strafbar. Vi arbejder således ud fra en forståelse om at truslen er en sproghandling der kan defineres således:

> En trussel tæller som et forsøg på at **skræmme** nogen vha. en direkte eller indirekte formuleret meddelelse om at der vil ske en **fremtidig** begivenhed der er til **skade** for modtageren, og hvori det ekspliciteres eller underforstås at **afsenderen er ansvarlig** for virkeliggørelsen af denne begivenhed. (Christensen & Bojsen-Møller 2019)

Vores definition bygger på en præmis om at trusler er sproghandlinger i en searlesk (Searle 1965) forstand. Bemærk at i sproghandlingsteoretiske termer er den ønskede perlokutionære effekt af en trussel at skræmme. Og en af vellykkethedsbetingelserne er altså at afsender tager ansvar for den fremtidige skadeshandling (Christensen 2019). Det er derimod ikke en vellykkethedsbetingelse at skadeshandlingen rent faktisk bliver ført ud i livet i fremtiden. Det betyder at vi også regner såkaldt tomme trusler som trusler. Fraser (1998) der har teoretiseret truslen som sproghandling, definerer at blandt andre følgende betingelser skal være opfyldt for at der er tale om en trussel:

> "…the speaker must intend to express by way of what is said
> 1. the intention to personally commit an act (or to see that someone else commits the act);
> 2. the belief that the results of that act will affect the addressee in an unfavourable way;
> 3. the intention to intimidate the addressee through the awareness of the intention in 1. "
>
> (Fraser 1998:171)

For denne artikel er særlig betingelse 1 afgørende. I modsætning til andre illegitime genrer, for eksempel tilskyndelse til vold, er det altså afgørende at afsenderen personligt tager ansvar for udførelsen af den fremtidige skadeshandling ifølge Fraser (1998). Se i øvrigt også Christensen & Bojsen-Møller (2019) og Christensen (2019) der opstiller vellykkethedsbetingelser særligt for indirekte trusler. Når vi

undersøger sproglige trusler (eller sproghandlinger i det hele taget), er det dog tvivlsomt at vi kan undersøge afsenders intention. Men hvad vi kan undersøge, er hvad afsender vedstår sig sprogligt og hvilke intentioner han enten udtrykker eller implikerer.

Sprogligt udtrykt afsenderansvar

Hvordan kan man sprogligt vedstå sig ansvaret for en fremtidig skadeshandling i en trussel? I nogle tilfælde er afsenderansvaret eksplicit som i (1) ovenfor hvor afsenderen sprogligt har udtrykt sig selv som agent for den fremtidige skadeshandling. Men det er langt fra altid så eksplicit vi truer. Bojsen-Møller et al. (2020) argumenterer for at trusler kan beskrives som en genre, og mere specifikt som en illegitim eller forbudt genre ('illicit genre'). Det vil sige den er en uvelkommen, uacceptabel social handling. Det medfører ifølge genreforskerne at truslen ofte udtrykkes indirekte, tilsløret eller benægtes efterfølgende (Bojsen-Møller et al., Auken, Devitt, & Christensen, 2020). Vi ved fra sproghandlingsteorien at sprogbrugere kan have alle mulige motivationer for at udtrykke en sproghandling indirekte eller impliceret (jf. Searle 1965 og Grice 1975), og mange af disse motivationer er sat i forbindelse med høflighed (jf. Brown & Levinson (1987). Men når det kommer til sprogforbrydelser, er skismaet altså mellem at dække sig for at undgå strafansvar på den ene side, og på den anden side sandsynliggøre at den fremtidige skadeshandling kan indtræffe ved truers mellemkomst for at give handlingen gyldighed som trussel. Grundantagelsen er at trueren altid vil være motiveret til at formulere sig sådan at hans eller hendes trussel opnår gyldighed. Derimod vil det givetvis variere hvor stort et behov man har for at dække sit ansvar. Vi finder derfor masser af direkte, utilslørede trusler i vores korpus som for eksempel (3).

(3) Vi sprænger en bombe d. 14.[2]

I (3) er afsender eksplicit udtrykt i *vi,* fremtidighed i den leksikalske tidsangivelse *d. 14.* og skadeshandlingen i *sprænger en bombe.* De mest eksplicitte trusler har altså alle disse tre kerneaspekter af truslen udtrykt sprogligt (Christensen & Bojsen-Møller 2019). Men vi finder

[2] Alle eksempler er, med mindre andet er gengivet, autentiske eksempler på trusler fra vores trusselskorpus.

også trusler i den anden ende af spektret nemlig meget implicitte trusler som i (4) hvor ingen af de tre aspekter er eksplicit udtrykt.

(4) Bare vent

Man kan sige at (4) er et eksempel på en trussel hvor afsender ikke eksplicit sprogligt vedstår sig at ville skadesforvolde. For at (4) har gyldighed som trussel, kræver det en kontekst der medfører at der er en impliceret fremtidig skadeshandling. Det kræver også at det kan udledes fra konteksten at den fremtidige begivenhed kan ske ved afsenders mellemkomst – eller at truer forsøger at få modtager til at tro det. Hvis ikke denne kontekst findes, dvs. hvis ikke afsender på en eller anden måde fremstår som ansvarlig for at udføre den fremtidige handling, så mister sproghandlingen sin gyldighed som trussel og bliver i stedet en advarsel eller en konstatering. For en uddybende analyse af vellykkethedsbetingelserne (for trusler af typen (4) (som man kan kalde indirekte trusler i en bred forståelse af indirektehed) se Christensen & Bojsen-Møller 2019). Denne artikels sigte er ikke at sætte skellet mellem hvornår en sproghandling har gyldighed som trussel; det arbejde er allerede gjort i opbygningen af vores korpus af autentiske danske trusler. Det vi ikke ved endnu – og som derfor er sigtet for artiklen – er hvor ofte vi truer utilsløret, altså hvor ofte truere eksplicit sprogligt tager ansvar for den fremtidige skadeshandling som i (3), og hvor ofte de dækker sig sprogligt som i (4). Det undersøger jeg ved hjælp af en kvantitativ sprogbrugsanalyse af de autentiske trusler i vores korpus. Dette er første led i en mere omfattende kvantitativ afdækning af sproglige udtryk for ekplicithed i danske trusler Som sagt er det ikke kun afsenderansvaret der er sprogligt dækket i lige præcis eksempel (4), det er den konkrete skadeshandling også, men det må udestå til den videre forskning at undersøge det kvantitativt.

Pronominelt afsenderansvar

I (3) tager afsender ansvar for den fremtidige skadeshandling ved hjælp af et førstepersonspronomen. Det er ikke den eneste måde truer kan markere sit ansvar sprogligt. I brevtrusler kan man for eksempel underskrive sig med et en navn eller et pseudonym. På de sociale

medier og forskellige instant messaging-tjenester vil afsenders navn automatisk stå i umiddelbar nærhed af truslen. Man kan sige at bare det at afsender på den måde giver sig til kende, i større grad markerer afsenderansvaret sprogligt end anonyme trusler gør det. Men den mest utilslørede måde er imidlertid med et førstepersonspronomen i selve den eller de ytringer der formulerer sproghandlingen trussel, og derfor er det dette pronominelle afsenderansvar jeg undersøger her. Der er flere forhold omkring pronominelt afsenderansvar man vil kunne undersøge. Bemærk eksempelvis forskellen på de konstruerede eksempler (5-7).

(5) **Jeg** kører dig ned

(6) **Min** bil kører dig ned

(7) Du bliver kørt ned af **mig**

Der er rimeligvis forskel i hvor utilsløret ansvar afsenderen tager i (5-7) og stof til en fremtidig undersøgelse, men for nuværende tæller alle tre eksemler som tilfælde af pronominelt afsenderansvar. Hvad jeg til gengæld undersøger, er forskellen mellem singularis og pluralis. Som sagt skal det i en trussel være sandsynliggjort at afsender har i sinde udføre den hypotetiske fremtidige skadeshandling for at den kan have gyldighed. I det ligger også et magtperspektiv, forstået som at afsender skal kunne demonstrere den fornødne magt til faktisk at kunne forvolde skade på modtageren (Se fx Muchalik 2018). Derfor er fremvisning eller omtale af våben en hyppig følgesvend til trusler (Muchalik 2018). En anden måde man kan fremstå magtfuld på, er ifølge Fröling (ikke udgivet) ved at fremstå som mange gerningsmænd. En måde at gøre dette på er ifølge forfatteren at kode afsenderansvaret i førstepersonspronominer i pluralis. Ofte, forklarer forfatteren, vil der bag en pluralisreferent i virkeligheden kun være en enkelt gerningsmand som gemmer sig bag et *vi* for at fremstå mere truende. Et eksempel på en flertalsreferent ser vi i eksempel (8).

(8) Til Jørgen [overstreget]
Pas på – du ved aldrig, hvornår vi slår til.

> Vi kommer og banker dig. Vi brækker først din kæbe... (Mine understregninger; kantede parenteser refererer til en overstregning i original dokumentet)

Bemærk at vi ikke ud fra teksten kan afgøre antallet af gerningsmænd bag truslen. Der sker dog ifølge min analyse også andet med afsenderansvaret når det kodes med et pluralispronomen, nemlig en afstandtagen til afsenderansvaret. Det bliver tydeligt når vi sammenligner de konstruerede eksempler (9a) og (9b).

(9a) Jeg skal sørge for at du forsvinder.
(9b) Vi danskere skal sørge for at du forsvinder.

I (9b) gemmer skribenten sig i en gruppe af mulige voldsudøvere, og tager dermed ikke lige så utvetydigt afsenderansvar som i (9a). I så tilfælde lader afsenderen det fremstå uklart om vedkommende selv vil udføre den hypotetiske fremtidige skadeshandling, og der kommer derved en afstand til ansvaret og muligvis endda et anstrøg af tilskyndelse til vold oven i truslen. Bemærk at graden af gemmen-sig-i-vrimlen-dækning afhænger af hvad *vi*-referenten indeholder. Effekten opstår især i tilfælde hvor *vi*'et refererer til en stor, generisk gruppe som i (9b) og i mindre grad i tilfælde hvor *vi*'et refererer til en lille specifik gruppe af individer. Alt andet lige er det dog min vurdering at der tages mere personligt afsenderansvar i trusler der indeholder et førstepersonpronomen i singularis end i pluralis. Der er tilfælde hvor begge dele optræder, som i (10).

(10) Jeg kommer om fem minutter med min offensi-hær og fanger dig, din klamme fisse . Du må hellere flygte, for vi vil fucke dig op

I (10) kan man argumentere for at begge effekter opnås: Trueren tager både personligt eksplicit afsenderansvar ved at vedstå sig sprogligt at ville udføre den hypotetiske skadeshandling, samtidig med han opnår effekten af at fremstå så magtfuld som en hel gruppe.

Sammenfattende vil jeg altså i denne artikel undersøge hvor ofte pronominelt afsenderansvar udtrykkes i danske skriftlige trusler, og endvidere hvor ofte afsenderansvaret påtages pronominelt af

en enkelt truer, det vil sige er udtrykt i singularis, ved hjælp af kvantitative sprogbrugsanalyser af et korpus af autentiske danske skriftlige trusselsbeskeder.

Korpus

Datagrundlaget for undersøgelsen er det korpus som projektet "Truslers sprog og genre" har indsamlet og opbygget. Korpusset består af autentiske skriftlige danske trusselsbeskeder. Bemærk at vi skelner mellem trusler og trusselsbeskeder. En trusselbesked vil sige en besked der indeholder mindst én sproglig trussel eksemplificeret her i den vældig lange trusselsbesked (11).

(11) Ishøj , den 5. april . Magasin, Kogens_Nytorv.
Jeg skriver til jer ang. den BENETTON_reklame, som i har brugt i kataloget fra januar 1992. Det er den mest uforskammet reklame, jeg nogen sinde har set , og jeg kan ikke forstå , at i har givet lov til , at få den i jeres katalog. Jeg vil håbe for jer selv, at i på en eller anden måde kan få frem, hvor smagløs den reklame er. Hvis jeg ikke har hørt noget i fjern-synet eller avisen fra jer inden en uge, vil i høre fra mig igen, og det vil i sikkert fortryde en hel del, for næste gang bliver det med de mere " hårde " sager. Jeg håber for jer selv, at i tager dette brev alvorligt, for hvis i ikke gør det, går det værst ud over jer selv. I skal dog lige vide, at jeg kun skriver dette brev for retfærdighedens skyld. Hilsen fra BOMBEN..... P.S. Næste gang kunne måske have noget med mit navn at gøre!

(11) er et illustrativt eksempel på hvorfor korpusset er bygget op af trusselsbeskeder fordi det viser at truslen får gyldighed ikke bare af sproghandlingens truslen men fra hele koteksten. Det korpus jeg anvender til denne undersøgelse består af 285 forskellige skriftlige trusselsbeskeder (19.720 ord). Truslerne er indsamlet gennem de sidste to-tre år af projektet fra en række forskellige kilder, og opbygningen pågår fortsat. Dele af korpusset består af trusler indhentet fra *Karnovs lovsamling online*. Det vil sige sproglige trusler som alle er prøvet i en retssag efter om de er trusler efter dansk lov. Derudover består

korpusset af en række trusselsbeskeder fra Rigspolitiets dokumentarkiv hos Nationalt Kriminalteknisk Center. Disse trusselsbeskeder er alle optrykt i bøgerne *Jeg er bevæbnet og har tømmermænd* og *Jeg tager bomben med når jeg går*. Disse trusler har vi ikke haft nogen indflydelse på udvælgelsen af. Vi ved at det ikke er et repræsentativt udsnit af trusselsbeskeder fra dokumentarkivet, men udvalgt til populærudgivelse primært for deres underholdningsværdi. Det er klart at det er en svaghed ved dette delkorpus. Ikke desto mindre er der tale om utvetydige trusler, og svagheden består altså primært i bredde og repræsentativitet og ikke i validitet. Endelig indgår trusler der har været bragt i artikler og medier som netop eksempler på trusler samt trusler fra Facebook. Truslerne varierer altså afhængigt af hvilke medier de er bragt i, med hensyn til offertype og -gerningsmand, trusselsformål (fx bankrøveritrusler, politikerchikane osv.) samt trusselstidspunkt. Korpusset har altså en vis bredde i typer af trusler. Alle truslerne i vores korpus er lemmatiserede og ordklasseopmærkede hvilket gør det muligt at foretage kvantitative korpussøgninger og sprogbrugsanalyser. Korpusset indeholder som sagt ikke mundtlige trusler.

Sprogbrugsanalysen

Til denne artikel har jeg undersøgt sprogligt udtrykt afsenderansvar operationaliseret som afsenderrealisering i form af forekomst af førstepersonspronominer i trusselbeskeden.[3] Jeg har derfor søgt på lemmaformerne af alle personlige pronominer i 1. person samt possessive pronominer i 1. person i pluralis såvel som i singularis og talt op i hvor mange forskellige trusler der er en forekomst af førstepersonspronomen ud af det samlede antal trusler i det undersøgte korpus. Jeg har valgt at operationalisere pronominelt

[3] Bemærk at det altså ikke kun er i selve sproghandlingen trussel at afsenderrealiseringen kan være tilstede for at tælle som en forekomst. Det skyldes det store arbejde der vil være i at håndkode hvor i beskeden afsenderrealiseringen optræder. Det er at kaste nettet bredere ud end hvad der er ønskeligt, forstået på den måde at søgningen vil fange forekomster hvor afsenderrealiseringen ikke har med truslen at gøre. Sagt på en anden måde: Andelen af sproghandlingen trussel med pronominel afsenderrealisering vil muligvis være lavere end andelen af trusselbeskeder med afsenderealiering som er det jeg har undersøgt, og mine resultater skal ses i det lys.

afsenderansvar som enten-eller. Det vil sige hvis en trusselsbesked har blot ét førstepersonspronomen, bliver det talt som en trussel med pronominelt afsenderansvar. Der er altså ikke i min operationalisering en gradsforskel på om truslen indeholder få eller mange pronominer. Jeg har valgt denne operationalisering fordi trusselsbeskederne varierer meget i længde jf. eksempel (11) og (3) – og dermed antageligvis også i antallet af pronominer. Ved denne operationalisering undgår jeg at meget lange beskeder med mange pronominer skævvrider optællingen og giver et forkert billede af at pronominelt afsenderansvar skulle være mere hyppigt i skriftlige trusler end de rent faktisk er. Forekomst af førstepersonspronomen har jeg underinddelt efter om det er pluralis eller singularis. Det betyder at jeg har fire kategorier for pronominelt afsenderansvar som vist i tabel 1.

Afsenderansvar	Eksempel
Intet pronominelt afsender-ansvar	Hej Erik Du må hellere se og betale din gæld ....ellers Kan der godt blive temmelig VARMT. i din lejlighed . Knus Kenneth . Bare vent!
Pronominelt afsenderansvar i pluralis	Til Jørgen [overstreget] Pas på – du ved aldrig, hvornår vi slår til. Vi kommer og banker dig. Vi brækker først din kæbe...
	Vi sprænger en bombe d. 14
Pronominelt afsenderansvar i singularis	Pengene er jo forsikret så slap af. Jeg true jo ikk dig men Banken. så slap helt af og du må have en god jul. Bank røver.
	…. Hvis jeg ikke har hørt noget i fjern-synet eller avisen fra jer inden en uge, vil i høre fra mig igen, og det vil i sikkert fortryde en hel del…
Pronominelt afsenderansvar i både pluralis og singularis	Jeg kommer om fem minutter med min offensihær og fanger dig , din klamme fisse . Du må hellere flygte, for vi vil fucke dig op

Tabel 1: Oversigt over opdelingen af truslerne i det undersøgte korpus efter forekomst af førstepersonspronomen.

Den første kategori omfatter alle trusler uden pronominel afsenderrealisering. Bemærk at trusler i denne kategori både omfatter trusler helt uden sprogligt udtrykt afsenderansvar hvor det alene er implicit underforstået ved hjælp af konteksten, og trusler hvor afsenderansvaret implicit er udtrykt i trusselbeskeden uden at tage pronominelt ansvar for eksempel ved en nominel undertegning.

Den næste kategori omfatter alle trusler med pronominelt afsenderrealisering i førsteperson pluralis. Som beskrevet ovenfor, anser jeg denne type afsenderansvar som mere tilsløret end pronominelt afsenderansvar i førsteperson singularis. Den tredje kategori omfatter netop trusler med pronominelt afsenderansvar i førsteperson singularis hvor afsenderen altså pronominelt tager ansvar for selv at udføre den hypotetiske skadeshandling.

Den fjerde kategori omfatter trusler som både indeholder pronominel afsenderrealisering i førsteperson singularis og i førsteperson pluralis. Som beskrevet ovenfor, indeholder disse trusler både et personligt afsenderansvar og en ekstra dimension af magtfuldhed idet de også indeholder reference til en hel gruppe. Man kan dermed se de fire kategorier som et kontinuum af afsenderansvar. Kategori 1 har mindst utilsløret afsenderansvar, kategori to har mere og gruppe tre og fire har mest utilsløret afsenderansvar.

Vi kan se graden af afsenderansvar som et af målene for hvor utilsløret en trussel er. Som sagt er der et skisma mellem at opnå ønsket gyldighed som trussel som kræver afsenderansvar, og ønsket om netop at dække afsenderansvaret for at kunne undgå strafansvar. Det er derfor rimeligt at forvente en variation i antallet af trusler med pronominelt afsenderrealisering. Vi ved fra kvantitative undersøgelser af engelske data at andelen af trusler med pronominelt afsenderansvar i engelske trusler er 73 % (Muchalik 2018). I det omfang hendes datasæt er sammenligneligt med vores, er det forventeligt med et lignende resultat for vores danske data. Til gengæld er variationen mellem pronominelt afsenderansvar i singularis og pluralis mig bekendt endnu ikke undersøgt kvantitativt. Det er derfor en ganske eksplorativ

undersøgelse hvor jeg ikke på forhånd har nogen forventning om hvordan fordelingen vil være. Truerens ønske om rent faktisk at give sin trussel gyldighed ved at tage afsenderansvar, og truerens ønske om at dække sit strafansvar vil trække tendensen i hver sin retning.
Jeg har optalt andelen af førstepersonspronominer i hele det undersøgte. Resultaterne er deskriptivt statistisk bearbejdet.

Resultater

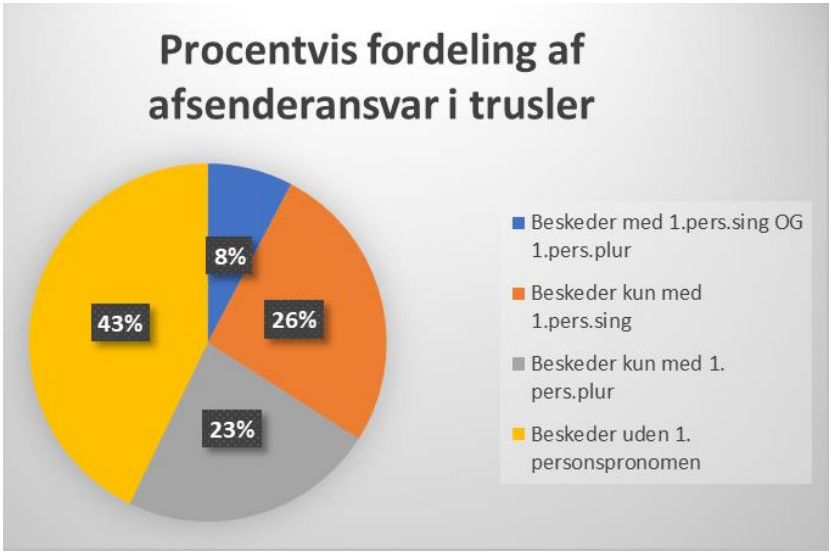

Figur 1: Procentvis fordeling af de fire kategorier for pronominelt afsenderansvar i hele korpusset

Som det fremgår af figur 1, er hele 43 % af danske trusselsbeskeder uden udtrykt afsenderansvar i form af forekomst af førsteperson pronomen ifølge vores data. Det vil sige at i næsten hver anden danske trusselsbesked maskerer afsenderen ansvaret for den hypotetiske fremtidige skadehandling. Det er overraskende i forhold til forventningen eftersom Muchalik (2018) kun fandt 24 % trusler uden førstepersonspronominer i sit korpus af engelske trusler.

Af de 57 % danske trusler som har pronominelt afsenderrealisering ifølge vores data, udgøres 23 % af trusselsbeskeder der udelukkende har pronominelt afsenderrealisering i førsteperson pluralis, og 26 % i førsteperson singularis, mens 8 % har pronominel afsenderrealisering udtrykt både i førsteperson pluralis og i førsteperson singularis.

Hvad viser sprogbrugsanalysen om afsenderansvar?

I vores forståelse af en sproglig trussel skal afsender som sagt på en eller anden måde personligt tage ansvaret for at have i sinde at udføre en fremtidig skadeshandling for at have gyldighed som trussel. Jeg har i denne undersøgelse kun undersøgt trusler sprogligt, så jeg har altså ikke undersøgt om afsender tager ansvar for den fremtidige skadeshandling, men hvor ofte han eller hun utvetydigt sprogligt vedstår sig det ansvar ved at benytte førstepersonspronominer i trusselsbeskeden. Når truere ikke vedstår sig ansvaret så utilsløret som ved førstepersonspronominer, kan de anvende forskellige sproglige maskeringer af ansvaret eller ansvaret kan være aldeles underforstået og kræve endda meget lange implikaturkæder for at nå frem til (se Christensen & Bojsen-Møller (2018) for en kvalitativ analyse af hvordan forskellige typer af indirekte trusler udtrykkes i dansk). Motivationen til på denne måde sprogligt at "gå i dækning" er den samme som en hver anden forbryder der forsøger at dække sine spor. Men trueren kan også sprogligt skjule sig så meget at han eller hun slet ikke bliver set, og dermed risikerer trueren at trusselsforsøget mister sin gyldighed og ikke skræmmer offeret. Man kan se disse to modsatrettede motivationer for trueren som forklaring på resultatet af sprogbrugsanalysen: de to strategier – altså at vedstå sig ansvaret sprogligt henholdsvis at forsøge at maskere det – trækker tendensen i hver sin retning. På den måde er det ikke overraskende at så mange af truslerne i vores korpus ikke har udtrykt pronominelt afsenderansvar. Men det er stadig overraskende mange set i forhold til Muchaliks (2018) engelske data der indeholder over 73% pronominelt afsenderansvar. Det kunne ved første øjekast tyde på at danske trusler har mindre afsenderansvar end engelske, og vi altså har flere trusler hvor afsender skjuler sig selv i dansk end i engelsk. Der er dog en mere oplagt forklaring, nemlig den at vores korpus muligvis spænder bredere i typer og genrer af trusler og derfor har opsamlet flere implicitte trusler end Muchalik (2018) har.

Ifølge Frasers (1998) arbejde med trusler er det som vist tidligere afgørende for truslens gyldighed at afsender personligt tager ansvar for den fremtidige skadeshandling. Man kan sige at den mest utilslørede måde at gøre det på er at udtrykke førstepersonspronominet i singularis så det ene og alene kan referere til afsender. Man kan derfor også med rimelighed sige at den sprogligt mest "sikre" måde at give sin trussel gyldighed på er ved at udtrykke den med førstepersonpronominer i singularis. Jo mere vi underforstår og implicerer, jo mere overlader vi til andres fortolkning. Kun lige godt hver tredje (34 %) trusselsbesked i vores korpus har et førstepersonspronomen i singularis (og 8 % af dem har samtidig et i pluralis). Det vil altså sige at ifølge vores data er det kun i hver tredje trusselsbesked at truer utvetydigt egenhændigt påtager sig afsenderansvaret sprogligt. Det tyder på at behovet for i en eller anden grad at "gå i dækning" sprogligt for at undgå strafansvar for sprogforbrydelsen trussel er større end behovet for at være helt sikker på at ens trussel har gyldighed og bliver opfattet som sådan – alt andet lige.

Men den fortolkning har den præmis at afsender i mindre grad utilsløret og egenhændigt tager ansvar for den fremtidige skadehandling sprogligt set hvis han (eller de) udtrykker førstepersonspronominer i trusselsbeskeden i pluralis. Men min analyse ovenfor tyder på at det ikke er så ligetil med førstepersonspronominer i pluralis. De har muligvis en form for dobbeltrolle. På den ene side kan de tilføre truslen skræmmeeffekt ved at vise magt og styrke i form af antal på samme måde som benævnelse af for eksempel våben i trusler kan have det. På den anden side kan de så at sige fordele ansvaret mellem flere og nogle gange mellem mange med den effekt at den enkelte afsender (eller de enkelte afsendere hvis der reelt er tale om flere) så at sige kan gemme sig i vrimlen. I (3), her gentaget som (12), udtrykkes både våben og flere afsendere.

(12) Vi sprænger en bombe d. 14

Såfremt en enkelt gerningsmand på en eller anden vis kan godtgøre at han er i stand til at sprænge en bombe, opnår en trussel om en bombesprægning ikke større skræmmeeffekt ved at der er flere afsendere der står inde for at ville sprænge den. Derfor er pluralisformen

i (12) rimeligvis et spørgsmål om at gemme sig i gruppen af truere snarere end at fremstå mere skræmmende som gruppe. Hvordan trusler med pluralispronomen skal tolkes, afhænger rimeligvis også af hvilken type og størrelse af gruppen pluralispronominet refererer til. Det hører med til billedet at truere i 8 % af truslerne faktisk bruger begge pronominer. Det vil sige både egenhændigt tager ansvar i form af første personspronomen i singularis, og samtidig også udtrykker førstepersonspronominer i pluralis i samme trusselsbesked som eksemplet ovenfor, her gentaget som (13).

(13) Jeg kommer om fem minutter med min offensihær og fanger dig , din klamme fisse . Du må hellere flygte, for vi vil fucke dig op (mine understregninger).

I (13) er det mest rimeligt at tolke *vi'*et som en styrkemarkør, men flere kvalitative analyser af referenterne for førstepersonspronominer i pluralis i danske trusler vil kunne give et klarere billede.

Som vist ovenfor, er afsenderansvar et kerneaspekt i vores definition af sproghandlingen trussel. Enhver trussel der ikke udtrykker det eksplicit eller implicit sprogligt, underforstår det på den ene eller anden måde. Sådan forholder det sig for alle tre kerneaspekter af trusselsdefinitionen (fremtidighed, afsender, skade). Som det tydeligt fremgår af resultaterne af ovenstående sprogbrugsanalyse, er der en stærk tendens i danske trusler til at underforstå eller implicere afsenderansvaret snarere end at udtrykke det sprogligt – givetvis på grund af at sproghandlingen er en forbrydelse. Vi kan se på foreløbige kvalitative analyser af vores data at samme tendens også gør sig gældende for både fremtidighed (det vil sige nogle trusler er endog meget vage med at angive hvornår i fremtiden en skadeshandling vil indtræffe), og med skaden (trusler som for eksempel *vi ved hvor du bor* underspecificerer præcis hvilken konkret skade der er tale om). Men vi ved endnu ikke hvor hyppige de tendenser er. Det vil derfor være nødvendigt at undersøge fremtidighed og skadeshandling med kvantitative sprogbrugsanalyser også. Først til den tid kan vi lave en fuldstændig kvantitativ typologi over trusler.

Konklusion

Opsummerende kan jeg sige at afsenderen sprogligt set er "i dækning" i næsten halvdelen af danske skriftlige trusler ifølge vores data og kun i 57 % tager eksplicit ansvar med et førstepersonspronomen. Denne fordeling forklarer jeg med truerens modsatsrettede motivation til på den ene side at give truslen perlokutionær værdi som egnet til at skræmme ved sprogligt at tage ansvar for udførelsen af en fremtidig skadeshandling, og på den anden side at dække sit strafansvar for sprogforbrydelsen. Kun i godt hver tredje trusselsbesked markerer trueren sprogligt at han egenhændigt tager ansvaret for den fremtidige skadeshandling ved at benytte et førstepersonspronomen i singularis. Denne undersøgelse bør suppleres med tilsvarende kvantitative sprogbrugsanalyser af andre kerneaspekter af truslen som sproghandling, det vil sige fremtidighed og skadeshandling, for at få en mere fuldkommen typologi over de sproglige udtryk for de definitoriske træk ved en dansk trussel.

Litteratur

Austin, John L. (1962) *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.

Bojsen-Møller, Marie; Sune Auken; Amy J. Devitt & Tanya Karoli Christensen (2020) Illicit Genres: The Case of Threatening Communications. *Sakprosa*, 12(1):1-53.

Brown, Penelope & Stephen Levinson (1987) *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Christensen, Tanya (2019) Indirect threats as an illegal speech act. *In The Sign of the V: Papers in Honour of Sten Vikner.* DOI:10.7146/aul.348.92:113-130.

Christensen, Tanya Karoli & Marie Bojsen-Møller (2019) Sproglige virkemidler i indirekte trusler. Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Thina Thode Hougaard (red.). 17. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Aarhus: Aarhus Universitet:207-226.

Fraser, Bruce (1998) Threatening revisited. *Forensic linguistics* 5(2):159-173.

Fröhling, Anne Charlotte Hansen. Afsenderansvar i sprogligt fremsatte trusler – en nærsproglig analyse. Ikkeudgivet speciale fra Københavns Universitet.

Grice, Herbert P. (1975) Logic and Conversation. Peter Cole & Jerry L. Morgan (red.). *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*. New York: Academic Press:41-58.

Muschalik, Julia (2018) *Threatening in English: A mixed methods approach*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Searle, John R. (2014 [1965]) What is a Speech Act? Max Black (red.) (2014) *Philosophy in America*. New York: Routledge:221-239.

Toftegaard Nielsen, Gorm, Thomas Elholm and Morten N. Jakobsen (2017) *Kommenteret Straffelov*, Speciel Del. 11. udgave. København: Jurist- og Økonomforbundet.